

بسم الله الرحمن الرحيم
مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی
دانشگاه علوم پزشکی بم

الگوی طرح درس (Course Plan)

عنوان درس	طرح درس عملی کارآموزی بهداشت مادر و کودک و تنظیم خانواده	نیمسال تحصیلی	نیمسال اول سال تحصیلی ۹۸-۹۹
دانشکده	پرستاری و مامایی	گروه آموزشی	مامایی
تعداد دانشجویان	۱۶ نفر	تعداد واحد	۲
رشته تحصیلی	مامایی	مقطع	کارشناسی پیوسته
پیش نیاز	ارتباطات، آموزش بهداشت و مشاوره در بهداشت مادر و کودک (بهداشت ۳)، بهداشت مادر و کودک و باروری (بهداشت ۴)	نام مدرس	نعیمه طیبی فاطمه محمودی طیبیه مختاری
آدرس ایمیل مدرسین	naeimeh.tayebi92@gmail.com	شماره تماس مدرسین	۰۳۴۴۴۲۱۷۳۷۸
محل تشکیل کارآموزی	درمانگاه رزمندگان	روز تشکیل کارآموزی	شنبه، یکشنبه، دوشنبه
تعداد جلسات	۲۴ روز	ساعت تشکیل کارآموزی	۷/۳۰-۱۲/۳۰

○ هدف کلی درس:

- ارائه ی خدمات بهداشتی در جهت کمک به تأمین بهداشت و سلامت جسمی، روانی و اجتماعی مادر و کودک و خانواده
- کسب مهارت در برقراری ارتباط صحیح با مراجعین و کارکنان بهداشتی
- کسب مهارت در پیش رشد و تکامل نوزاد و کودک و انجام اقدامات لازم در مورد نوزادان و کودکان با مراقبت ویژه
- کسب مهارت در انجام انواع مختلف مشاوره و ارائه ی خدمات تنظیم خانواده با مادران و خانواده.
- کسب مهارت در آموزش بهداشت به مادر (فردی و گروهی)، خانواده و جامعه
- کسب مهارت در راهنمایی و کمک به گروه های آسیب پذیر و خانواده آنان در موارد لزوم
- کسب مهارت در انجام مراقبت ها و معاینات کودکان
- کسب مهارت در انجام مراقبت ها و معاینات مادران

○ اهداف اختصاصی :

انتظار می رود دانشجویان از گذراندن این دوره مهارت کافی و لازم در اهداف کارآموزی بهداشت مادر و کودک، مشاوره و ارائه خدمات تنظیم خانواده را کسب نمایند.

الف) مراقبت های پره ناتال

- ۱- محیط مرکز بهداشتی درمانی و واحد های مختلف آنرا شناخته و وظایف هر واحد را بدرستی بیان نماید.
- ۲- با کلیه پرسنل ارتباط مناسب برقرار نماید.
- ۳- مشاوره قبل از حاملگی را بر اساس فرم های موجود بدرستی انجام دهد.
- ۴- معاینات قبل از حاملگی را بر اساس فرم های موجود بدرستی انجام دهد.
- ۵- آزمایشات لازم قبل از حاملگی را بر اساس فرم های موجود بدرستی درخواست نماید.
- ۶- پذیرش مادر در طول دوران بارداری را بدرستی انجام دهد.
- ۷- با مادر ارتباط صحیح برقرار نماید.
- ۸- یک تاریخچه ی کامل از هر مادر تهیه نماید.
- ۹- معاینات فیزیکی حاملگی را بدرستی انجام دهد.
- ۱۰- آزمایشات لازم دوران بارداری را به موقع و بدرستی درخواست نماید.
- ۱۱- برای انجام سونوگرافی روتین مادر را به موقع به پزشک ارجاع دهد.
- ۱۲- سرویس های ارائه ی خدمات بهداشتی درمانی را به مادر معرفی نماید.
- ۱۳- آموزش های لازم دوران بارداری را به مادر بدهد.
- ۱۴- مشکلات مادر را شناسایی و اقدامات لازم را بر اساس بوکلت انجام دهد.
- ۱۵- مکمل های دوران قبل و حین حاملگی و پس از زایمان را به درستی به مادر تجویز نماید.
- ۱۶- مراقبت های پس از زایمان را بر اساس بوکلت بدرستی انجام دهد.
- ۱۷- آموزش های لازم این دوران را به مادر ارائه نماید.
- ۱۸- پاسخ آزمایشات و سونوگرافی های انجام شده را بدرستی تفسیر نماید.

ب) بهداشت کودک:

- ۱- با مادر و کودک ارتباط صحیح برقرار کند.
- ۲- برای کودک پرونده بهداشتی تشکیل دهد.
- ۳- اهمیت تغذیه انحصاری، مزایا و روش صحیح شیر دهی، راه های حفظ و تداوم شیر دهی و نشانه های کفایت شیر را به مادر آموزش دهد.
- ۴- رژیم غذایی مادر شیرده را بررسی و آموزش های لازم را بدهد.
- ۵- راه های پیشگیری، درمان و مراقبت در مشکلات شایع شیر دهی (ماستیت، آبسه پستان، گالاکتوسل، شقاق) را به مادر شیرده آموزش دهد.
- ۶- روش جمع آوری و نگهداری شیر را به مادرانی که ساعاتی در روز از کودک خود جدا می شوند، آموزش دهد.
- ۷- شیر خواران نیازمند به تغذیه مصنوعی را شناسائی کند و نحوه صحیح تغذیه با شیر خشک را به مادران آموزش دهد.

- ۸- نحوه شروع و تهیه تغذیه تکمیلی کودک و مشکلات مربوط را (در سنین مختلف) به مادر آموزش دهد.
- ۹- زمان شروع و نحوه استفاده از مکمل ها (آهن و ویتامین A+D، مولتی ویتامین و . . .) را به مادر آموزش دهد.
- ۱۰- نحوه از شیر گرفتن شیر خوار را به مادر آموزش دهد.
- ۱۱- اهمیت پیش رشد کودک و ارتباط رشد با تغذیه و بیماری ها را به مادر آموزش دهد.
- ۱۲- معیار های پیش رشد کودک (تغییرات وزن، قد و دور سر) را بررسی و نمودارهای آن را ترسیم و تفسیر نماید.
- ۱۳- اختلالات رشد کودک را تشخیص و اقدامات لازم (آموزش، ارجاع و پیگیری) را انجام دهد.
- ۱۴- سیر تکاملی نوزاد و کودک را بررسی و اختلالات تکاملی کودک را تشخیص و اقدامات لازم (آموزش، ارجاع و پیگیری) را انجام دهد.
- ۱۵- اختلال در کنترل ارادر و مدفوع را تشخیص و اقدامات لازم (آموزش، ارجاع و پیگیری) را انجام دهد.
- ۱۶- راه های پیشگیری و مراقبت های اولیه در عفونت های حاد تنفسی، اسهال و استفراغ را به مادر آموزش دهد.
- ۱۷- مشکلات شایع کودکان از قبیل یبوست، کم اشتها، نفخ و دل درد را تشخیص و مراقبت های لازم (آموزش، ارجاع و پیگیری) را انجام دهد.
- ۱۸- کودکان نیازمند به مراقبت ویژه را بر اساس دستورالعمل مربوطه تشخیص و اقدامات لازم (آموزش، ارجاع و پیگیری) را انجام دهد.
- ۱۹- دهان دندان کودک را معاینه کند و اقدامات لازم (آموزش، ارجاع و پیگیری) را انجام دهد.

ج) واکسیناسیون:

- ۱- بخچال را از نظر محل قرار گرفتن، دما، تعداد و نحوه چیدن کیسه های یخ (Ice Bag)، واکسن ها، شیشه های آب نمک، زمان و نحوه برفک زدایی کنترل کند.
- ۲- کارت واکسیناسیون کودک را از نظر فاصله تزریقات قبلی و نوع واکسن مورد نیاز بررسی کند.
- ۳- واکسن را با رعایت نکات صحیح (تاریخ مصرف، حفظ زنجیره سرما، انتخاب سرنگ سوزن و محل مناسب، انتخاب و ضد عفونی کردن محل تزریق) تلقیح نماید.
- ۴- عوارض واکسن ها و مراقبت های مربوط را به مادر آموزش دهد.
- ۵- کودکان دچار عوارض واکسیناسیون را ارجاع و پیگیری نماید.
- ۶- لزوم حفظ و نگهداری کارت واکسیناسیون را به مادر آموزش دهد.

د) تنظیم خانواده:

در برخورد با مراجعین بار اول انتظار می رود:

- ۱- با مراجع ارتباط مناسب کلامی و غیر کلامی برقرار نماید.
- ۲- در مراجع برای استفاده از روشهای پیشگیری از بارداری ایجاد انگیزه کند.
- ۳- از مراجع شرح حال بگیرد.
- ۴- از مراجع معاینه فیزیکی به عمل آورد.
- ۵- مزایا، معایب، نحوه مصرف و میزان مؤثر بودن روش های پیشگیری از بارداری در دسترس را به طور مختصر توضیح دهد.
- ۶- باورهای غلط مراجع را در مورد روش های پیشگیری را شناسایی و اصلاح نماید.
- ۷- به مراجع در انتخاب آگاهانه یک روش پیشگیری از بارداری کمک کند.
- ۸- در طول مشاوره، وسایل سمعی و بصری مناسب را بکار گیرد.
- ۹- به سؤالات مراجعه در مورد روش پیشگیری از بارداری انتخاب شده، پاسخ مناسب و آموزش های لازم را بدهد.

۱۰- آزمایشات لازم برای استفاده از روش های پیشگیری از بارداری را درخواست کند.

۱۱- زمان مراجعات بعدی را مشخص و در پرونده ثبت نماید.

○ در مراجعین تکراری انتظار می رود :

۱- با مراجع ارتباط مناسب برقرار کند.

۲- شرح حال طبی و سابقه استفاده از روش های پیشگیری از بارداری او را بررسی نماید.

۳- رضایت مراجع، مناسب بودن و عوارض روش فعلی را بررسی نماید.

۴- معاینات دوره ای را انجام دهد، آزمایشات لازم را درخواست و در صورت لزوم مراجع را ارجاع و پیگیری نماید.

۵- زنانی را که دچار خونریزی و آمنوره حین مصرف قرص ها شده اند شناسایی کند و اقدامات لازم (آموزش، ارجاع و پیگیری) را انجام دهد.

۶- به زنانی که به تازگی زایمان یا سقط داشته اند در مورد مناسب ترین روش های پیشگیری، نحوه مصرف، تاثیر بر شیردهی و بارداری بعدی آموزش های لازم را بدهد.

۷- عوارض ترکیبات پروژسترونی را در مصرف کنندگان تشخیص و مراقبت ها و آموزش های لازم را ارائه دهد.

۸- روش های تزریقی را طبق دستورالعمل مربوطه تزریق نماید.

۹- آی یودی را طبق دستورالعمل مربوطه جاگذاری نماید.

۱۰- آموزش های لازم در مورد آی یودی (کنترل نخ، علائم خطر و موارد نیاز به مراجعه فوری، استفاده از روش پیشگیری کمکی و مراجعه بعدی) را به مراجع بدهد.

۱۱- مصرف کنندگان آی یودی را در فواصل مناسب بررسی کند و در صورت عدم رؤیت نخ اقدامات لازم (آموزش، ارجاع و پیگیری) را انجام دهد.

۱۲- آی یودی را به روش صحیح خارج نماید.

۱۳- مزایا، معایب، نحوه مصرف، روش نگهداری و روش های اورژانس پیشگیری (EC) را به مصرف کنندگان کاندوم آموزش دهد.

۱۴- مشکلات زنانی که توبکتومی شده اند شناسایی و در صورت لزوم ارجاع و پیگیری نماید.

۱۵- به مصرف کنندگان روش های طبیعی پیشگیری از بارداری میزان شکست، نحوه استفاده از این روش (ثبت و اندازه گیری درجه حرارت و بررسی ترشحات واژینال) را آموزش دهد.

۱۶- اقدامات انجام شده را در پرونده بهداشتی ثبت نماید.

۱۷- شرایط مناسب نگهداری (درجه حرارت، نور، محل مناسب، تاریخ مصرف) و سایر مختلف پیشگیری از بارداری را رعایت نماید.

ه) خدمات مشاوره ای :

۱- کلاس های ارائه خدمات مشاوره ای قبل از ازدواج را ارائه نماید.

۲- مهارت در انجام مشاوره قبل از بارداری، دوران بارداری، پس از بارداری، مشاوره تنظیم خانواده، مشاوره دوران بلوغ و یائسگی کسب نمایید.

۳- در ارائه خدمات مشاوره ای به خانواده های دارای کودک معلول مشارکت کند.

۴- در صورت نیاز مراجع را به مراکز مشاوره ای تخصصی ارجاع دهد.

○ کنفرانس های مورد نظر :

- * روش های مختلف تنظیم خانواده
- * اسمیر و تفسیر آن
- * رشد و تکامل کودک
- * شیر مادر و تغذیه ی تکمیلی
- * بهداشت و تغذیه ی دوران بارداری و شیردهی
- * واکسیناسیون
- * مشاوره ی ازدواج
- * شکایات شایع دوران بارداری و درمان آن ها
- * تفسیر آزمایشات دوران بارداری
- * مراقبت های ویژه ی دوران بارداری و پس از زایمان بر اساس بوکلت مراقبت های ادغام یافته
- * هر موضوعی که به نظر مربی لازم می باشد. (بر اساس case های مشاهده شده)
- * تهیه ی یک پمفلت مرتبط با موضوع کارآموزی

○ روش های آموزش بالینی

- برگزاری جلسه ی توجیهی در اولین شیفت کارآموزی در محل مرکز بهداشتی درمانی شماره ۳ رزمندگان بم .
- آشنایی با محیط کارآموزی و شناخت واحدهای مختلف و وظایف آن ها
- معرفی مسئول مرکز و پرسنل همکار در واحدهای (محل) کارآموزی
- تمامی تکنیک ها ابتدا توسط مربی انجام و توسط دانشجو مشاهده می گردد . سپس تکنیک توسط دانشجو و با کمک مستقیم مربی انجام می شود . در نهایت هر تکنیک توسط دانشجو به تنهایی و با نظارت مربی انجام خواهد شد . عبور از هر مرحله به مرحله بعد به تشخیص مربی صورت گرفته و به تفاوت های فردی دانشجویان در این زمینه توجه خواهد شد .

○ تکالیف دانشجویان:

- مطالعه دقیق طرح درس
- حضور به موقع در محل کارآموزی
- پوشیدن فرم مخصوص شامل: روپوش سفید - شلوار و مقنعه مشکی - جوراب مشکی - کفش ساده با رنگ تیره (رعایت شئونات دانشجویی)
- نصب کارت شناسایی بر روی لباس
- عدم استفاده از تلفن همراه در طول ساعات کارآموزی
- عدم استفاده از زیورآلات بخصوص دستبند و انگشتر
- همراه داشتن فرم یادداشت، خودکار، مداد و مداد پاک کن
- برقراری ارتباط مناسب با پرسنل و مراجعه کنندگان به مراکز و همراهان آنان
- برقراری نظم اتاق و حفظ نوبت و اسرار مراجعین
- رعایت شئونات حرفه ای در کلیه ی ساعات حضور در بخش
- ارائه ی به موقع تکالیف تعیین شده از طرف مربی

○ نحوه ارزشیابی دانشجو و بارم مربوط به هر ارزشیابی:

- ۱- فعالیت عملی و مهارت های دانشجو در طی دوره ۱۱ نمره
- ۲- فعالیت های علمی دانشجو طی دوره (تهیه کنفرانس و شرکت در جلسات پرسش و پاسخ) ۲ نمره
- ۳- امتحان پایان بخش ۴ نمره
- ۴- برگزاری جلسات آموزشی و مشاوره در مراکز بهداشت ۲ نمره
- ۵- ویژگی های عمومی دانشجو ۱ نمره
- جمع کل : ۲۰ نمره

○ منابع برای مطالعه بیشتر :

- راهنمای کشوری واکسیناسیون آخر چاپ
- راهنمای کشوری تنظیم خانواده در جمهوری اسلامی ایران
- راهنمای کشوری تزریقات ایمن
- بوکلت مادران
- بوکلت کودک سالم
- راهنمای کشوری تغذیه با شیر مادر و دستورالعمل های مربوطه
- راهنمای کشوری تغذیه در دوران بارداری و شیردهی
- کتاب های مرجع زنان و مامایی (ویلیامز ، کیستلر، نواک و ...)

○ سیاست مسوول دوره در مورد برخورد با غیبت و تاخیر دانشجو در کلاس درس:

- برای غیبت غیرمجاز مطابق مقررات آموزش برخورد خواهد شد.